

PARADISURILE FISCALE INTERNAȚIONALE

Lect. dr. Radu BUZIERNESCU

Universitatea din Craiova

Lect. dr. Mihai ANTONESCU

Direcția Generală a Finanțelor Publice Dolj

Abstract. *In the general context of worldwide economy globalization, a significant obstacle appears for the countries governments that want to increase their fiscal incomes because it is much easier for taxpayers to transfer their productive activities results in areas with a low fiscal system known under the name of fiscal paradises. Although they are often associated with terms such as immoral or illegal, the role of fiscal paradises in internationally carrying out of the economic activity has progressively increased during the last decades, more than three thirds of the international monetary mass being run in their shadow. The goal of their use is simple: pay less, gain more. The main instruments of achieving international fiscal evasion, by means of these areas, are: fictive companies and offshore companies.*

Datorită adâncirii cooperării economice internaționale și a dezvoltării relațiilor dintre state cu sisteme fiscale diferite și cu un nivel de fiscalitate diferit, evaziunea fiscală se manifestă nu doar ca un fenomen național, ci a devenit unul internațional.

Evaziunea fiscală internațională este facilitată de existența pe glob a unor "oaze fiscale" sau "paradisuri fiscale" de care profită contribuabilii ce caută un tratament fiscal mai avantajos. Acestea sunt entități juridice ce acordă avantaje fiscale societăților ce își stabilesc sediul social sau persoanelor fizice care își au rezidența pe teritoriul lor. Astfel de facilități oferă: Liechtenstein, Andora, Bahamas, Bermude, Cipru, Panama, Macao, Elveția, Insulele Cayman, etc.

1. Caracteristicile paradisurilor fiscale

Evaziunea fiscală internațională a existat încă din vechime. În Grecia veche, insulele din vecinătatea Atenei erau utilizate de către comercianți pentru stocarea mărfurilor. În felul acesta, se evita un impozit de 2% perceput de cetate asupra importurilor și exporturilor. În secolele XVI-XVII, Flandra a devenit un paradis fiscal, întrucât comerțul efectuat prin porturile sale era supus la

obligații fiscale și restricții minore.

Momentul care marchează creșterea importanței paradisurilor fiscale îl reprezintă sfârșitul celui de-al doilea Război Mondial, când se remarcă o multiplicare a numărului filialelor unei societăți-mamă. Inițial folosite pentru extinderea societăților mamă în străinătate, filialele străine au început să fie utilizate ulterior ca mijloc de evaziune fiscală, prin implantarea lor în țări cu monedă stabilă, care nu exercitau un control al schimburilor, aveau un sistem bancar fiabil și un guvern care încuraja investițiile străine pe teritoriul lor, dar impuneau slab profiturile investitorilor străini sau beneficiile societăților rezidente, precum și dividendele vărsate de filiale societății-mamă.

Prima lucrare de specialitate legată de acest subiect a apărut în 1983, Raportul Gordon, la solicitarea Ministerului Finanțelor din Franța. Potrivit acestui raport, "*paradisul fiscal este orice țară care este considerată ca atare și care se vrea astfel*". Altă definiție, aparținând lui Roger Brunet, constată că "*se numește paradis fiscal un teritoriu în care persoanele fizice sau societățile au impresia de a fi mai puțin impuse decât altundeva*". Alți autori consideră că paradisul fiscal "*reprezintă statul sau teritoriul în care o persoană*

fizică sau juridică se bucură de un sistem fiscal privilegiat, fie pentru că nu plătește impozite, fie pentru că impozitul se determină în cote mai mici decât în țara de origine”.

Termenul propriu-zis de paradis fiscal este preluat din limba engleză, de la cuvântul tax-haven, care înseamnă refugiu, port fiscal. Imaginea este bună. Omul de afaceri este comparat cu un marinar care își caută refugiul. El traversează marea legislațiilor fiscale și furtunile sale, care sunt controalele și taxele asupra semnelor exterioare ale bogăției, ajungând apoi în paradisul fiscal, care este portul.

Definirea paradisului fiscal este destul de dificilă, unii autori considerând că *“există atâtea definiții câte paradisuri fiscale sunt”*. Însă, pentru a defini un teritoriu drept paradis fiscal, facilitățile fiscale nu sunt suficiente, trebuind să se țină cont și de stabilitatea politică și socială, o infrastructură solidă (mijloace de transport și comunicație, hoteluri și restaurante), precum și profesioniști (avocați și funcționari bancari) competenți.

Unii specialiștii sunt de părere că a considera paradisul fiscal ca un mijloc de producere a fraudelor fiscale este puțin cam exagerat. Această afirmație se bazează pe faptul că fraudă fiscală este sancționată pecuniar și penal, în timp ce contribuabilii care utilizează avantajele oferite de aceste entități teritoriale nu sunt sancționați. Prin urmare, este mai corect a susține că paradisul fiscal constituie un mijloc, un instrument prin care se realizează evaziunea fiscală internațională, de către contribuabili care caută un tratament fiscal mai avantajos.

În prezent, conform statisticilor Organizației de Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD), în lume există treizeci și cinci de paradisuri fiscale. Afacerile derulate prin intermediul acestora au atins dimensiuni inimaginabile. Analizii economice afirmă că aproximativ 70% din masa monetară mondială este rulată din umbra paradisurilor fiscale. Dacă, în anul 1978,

corporațiile americane transferau către paradisurile fiscale, sub forma investițiilor directe străine, capitaluri cifrate la 23 de miliarde de dolari SUA, iar corporațiile Europei Occidentale avansau resurse financiare estimate la 160 de miliarde de dolari SUA, în perioada contemporană, la începutul secolului XXI, volumul operațiilor de capital derulate în țări-paradis sunt evaluate la 1.600 de miliarde de dolari SUA, după cum afirmă reprezentanții Organizației Națiunilor Unite. După unii economiști americani, cifra de afaceri a paradisurilor fiscale ar reprezenta 50% din economia mondială, față de 5% de acum 20 de ani.

Paradisurile fiscale prezintă anumite caracteristici¹ predominante:

- *amplasarea în imediata apropiere a mărilor și oceanelor;*

- *majoritatea paradisurilor fiscale sunt state mici, de curând independente, sau teritorii autonome cu un plasament exotic și o populație redusă;*

- *oferă avantaje fiscale, comparativ cu alte entități juridice, societăților care își stabilesc sediul social sau persoanelor fizice care își au rezidența pe teritoriul acestora, în scopul atragerii societăților în expansiune, atragerii de capital și stimulării apariției de activități necesare asigurării echilibrului economic și social;*

- *protecția prin lege a operațiunilor financiare sau comerciale realizate de persoanele fizice sau juridice;*

- *secretul bancar;*

- *lipsa controlului asupra monedei;*

- *își adaptează permanent legislația fiscală în concordanță cu evoluția acesteia pe plan internațional.*

Principalele avantaje ale paradisurilor fiscale decurg din faptul că: unele țări nu percep nici un impozit pe venituri, pe plus-valorile de capital, pe

¹Corduneanu, C., Sistemul fiscal în știința finanțelor, Editura Codecs, București, 1998, pag. 353

avere; alte țări au stabilit o percepere de impozit pe veniturile aferente unei baze teritoriale: dacă beneficiile nu își au sursa pe teritoriul statului respectiv, nu există impozit; alte țări au încă rate scăzute de impozitare; anumite țări oferă avantaje specifice pentru tipuri specifice de societăți (de exemplu, holdinguri, societăți scutite, etc.).

Scopul utilizării paradisurilor fiscale este simplu: *“să plătești mai puțin și să câștigi mai mult”*.

Un aspect important care trebuie luat în considerare este că un paradis fiscal poate fi avantajos pentru o persoană fizică și fără nici un interes pentru o persoană juridică.

De exemplu, principatul Monaco este un veritabil paradis fiscal pentru persoanele fizice, pentru că nu are stabilit nici un fel de impozit asupra veniturilor. În schimb, nu este avantajos pentru societățile ce și-ar stabili sediul aici, pentru că acestea ar fi obligate să plătească un impozit de 35% asupra beneficiului obținut, dacă mai mult de 25% din acesta este realizat în afara principatului.

Pe de altă parte, insula Jersey este unul din cele mai avantajoase paradisuri fiscale pentru societățile comerciale nerezidente care sunt constituite acolo, pentru că, în baza unui abonament de 300 lire pe an, ele nu trebuie să declare nici un beneficiu sau să țină evidență contabilă. Însă, pentru o persoană fizică, situația este mai puțin favorabilă, pentru că impozitul asupra veniturilor este de 20%.

Deși numeroși specialiști atrag atenția asupra faptului că paradisurile fiscale nu reprezintă o cale de realizare a fraudelor fiscale, există voci care susțin că paradisurile fiscale sunt ideale pentru scopurile celor ce obțin venituri ilicite². Odată ce profiturile ilicite au fost obținute, scopul deținătorilor acestora de a spăla banii sau de a-i ascunde, astfel încât să-i poată folosi ulterior fără să le

fie atribuiți ca venit nedeclarat, este realizat cu ușurință prin intermediul firmelor din paradisurile fiscale.

2. Clasificarea paradisurilor fiscale

Paradisurile fiscale pot fi clasificate în funcție de mai multe criterii.

Astfel, cu mențiunea că orice țară poate deveni într-o bună zi un paradis fiscal sau poate să înceteze a mai fi considerată astfel, paradisurile fiscale pot fi clasificate, în funcție de importanța lor³, în principale și secundare.

Paradisurile fiscale principale, la rândul lor, se clasifică în funcție de principalele dispoziții legale (în realitate, multe țări aparțin mai multor categorii), astfel:

- țări care nu aplică nici un fel de impunere asupra veniturilor și creșterilor de capital (numite “zero havens”) pentru persoane fizice: Bahamas, Bahrain, Bermude, Insulele Cayman, Nauru, Saint-Vincent, Turks și Caicos, Vanuatu și Principatul Monaco;

- țări în care impozitul pe venit sau beneficiu este stabilit pe o bază teritorială: Costa Rica, teritoriul Hong-Kong, Liberia, Malaysia, Panama, Filipine, Venezuela. În aceste țări, contribuabilii beneficiază de o exonerare a beneficiilor obținute prin operațiuni realizate în afara teritoriului;

- țări în care cotele de impunere sunt puțin ridicate: Liechtenstein, Elveția, Insulele Virgine Britanice, Antilele Olandeze, Jersey, Guernesey, Insulele Man, Irlanda. Cotele au un nivel scăzut întrucât sunt astfel stabilite de state sau ca urmare a aplicării unor reduceri de cote, datorate acordurilor fiscale privind dubla impunere;

- țări care oferă avantaje specifice societăților de tip holding sau societăților offshore: Singapore;

- țări care oferă exonerări fiscale industriilor create în vederea dezvoltării

²Popa, Ș., Cucu, A., Economia subterană și spălarea banilor, Editura Expert, București, 2000, pag. 46

³Corduneanu, C., Op. cit., pag. 354

exporturilor: Irlanda, pentru societățile create înainte de 1 ianuarie 1981;

- țări care oferă alte avantaje specifice anumitor societăți: Antigua, Anguilla, Grenada, Jamaica, Barbados.

Paradisurile fiscale secundare cuprind:

- țări mici: Vatican, Republica Malteză, Polinezia Franceză, Insulele Tonga, Insulele Maurice, Haiti, Insulele Virgine, Jamaica, Taiwan. Caracterizate printr-o suprafață mică și o populație redusă numeric, fără a îndeplini toate caracteristicile paradisurilor fiscale principale, acestea fie nu aplică nici un fel de impunere fiscală, fie nu impun anumite venituri realizate de persoane fizice sau de societăți, fie acordă exonerări pentru activitățile desfășurate de anumite societăți, fie stabilesc cote mult reduse;

- țări industrializate, care pot deveni un punct de atracție pentru activitățile desfășurate de unele societăți, precum: SUA, Franța, Italia, Belgia, Austria. Paralel cu lupta împotriva evaziunii fiscale, țările industrializate sunt tentate să acorde facilități fiscale atrăgătoare, prin acordarea de reduceri sau scutiri de impozite, pentru atragerea capitalului străin sau creșterea exporturilor.

Paradisurile fiscale secundare se caracterizează prin faptul că nivelul de impunere a anumitor forme de venit este ridicat, însă prezintă anumite dispoziții cu caracter particular, care pot fi utilizate într-o operațiune de tax planning de către investitori.

În funcție de zona geografică în care se situează, paradisurile fiscale se grupează astfel:

- Zona Caraibilor și America Centrală – Bermude, Panama, Costa Rica, Belize, Bahamas, Antigua, Antilele Olandeze;

- Zona Asia-Pacific – Liban, Dubai, Insulele Marshall, Insulele Virgine, Singapore, Hong-Kong;

- Zona Africa-Oceanul Indian – Liberia;

- Zona Europa – Andora, Cipru,

Gibraltar, Insulele Man, Lichtenstein, Malta, Monaco.

În funcție de persoanele care le utilizează, paradisurile fiscale se împart în:

- *Paradisuri fiscale pentru persoane fizice:* Andora, unde cota impozitului este zero; Bahamas, unde nu există impozite, ci numai anumite capcane de evitat; Campione d'Italia, care este o regiune minusculă și fără impozit pe venit, practicabil pentru alte naționalități decât italienii și care nu fac afaceri cu Italia; Cayman, care nu prezintă impozit pe venit; Cipru, care rezervă privilegiul fiscal persoanelor fizice pensionate; Monaco, care nu percepe impozit pe venit, dar care este interzis francezilor, așa cum este Campione d'Italia pentru italieni.

- *Paradisuri fiscale pentru persoanele juridice:* Bahamas, Bermude, Turcs, Caicos, Cayman – aici se pot înființa societăți neimpozabile, dacă ele au o activitate externă; Bahrain – care nu impozitează societățile străine. Este preferat de către arabi; Cipru – este o localitate unde se desfășoară o activitate neîntreruptă, datorită unui amestec abil între noțiunea de rezidență și cea de nerezidență; Guernsey și Jersey – sunt țări în care societățile nerezidente sunt scutite de impozite. Există, însă, o anumită reținere pentru Jersey, a cărei imagine s-a deteriorat și al cărui raport calitate-preț nu mai este satisfăcător; Insulele Virgine Britanice – o zonă în care un singur avocat talentat și sprijinit de un guvern inteligent a creat în anii 1984-1992 mai mult de 60.000 de societăți cu activități externe, care nu sunt impozitate.

3. Studii de caz

✓ *Cipru*

Datorită regimului favorabil existent în Cipru în privința impozitului pe profitul societăților (cu cel mai redus nivel de impozitare globală din Uniunea Europeană), cât și rețelei foarte bune de tratate privind evitarea dublei impuneri

pe care Republica Cipru o are cu peste 40 de state, Cipru a devenit un loc bine cunoscut în care investitorii internaționali și societățile multinaționale dețin, planifică și administrează investiții transfrontaliere.

Există mai multe considerente avute în vedere de investitori când se optează pentru desfășurarea de activități prin intermediul Ciprului:

a) regimul favorabil existent în Cipru privind impozitarea

Dividendele primite de la filialele situate în afara Ciprului sunt scutite de la plata impozitelor, cu condiția deținerii unui procent minim de 1%. Singurele excepții se aplică filialelor care: sunt supuse unui nivel de impozitare mai mic de 5% și mai mult de 50% dacă activitățile acestora produc venituri (pasive) din investiții și plasamente. Pentru dividendele plătibile acționarilor nerezidenți nu se reține nici un impozit la sursă.

Venitul din dobânzile obținute de către o societate din Cipru este supus următoarelor impozite: o contribuție specială de 10% pentru Fondul de Apărare și 50% din venitul din dobânzi este supus impozitului pe profit de 10%.

Dobânzile obținute din activitățile obișnuite ale societății (sau care au o legătură strânsă cu acestea) sunt scutite de contribuția specială pentru apărare, dar sunt supuse integral impozitării în ceea ce privește cota de 10% a impozitului pe profit.

Pentru dobânzile plătite creditorilor nerezidenți în Cipru nu se rețin impozite la sursă.

Veniturile din redevențe obținute de o societate rezidentă în Cipru sunt supuse impozitului pe profit de 10%. Pentru redevențele plătite de o societate rezidentă în Cipru unei societăți nerezidente nu se rețin impozite la sursă în Cipru, cu condiția ca exercitarea drepturilor la redevențe să aibă loc în afara Ciprului. Acordarea unei sublicențe către o firmă nerezidentă se încadrează în aceste prevederi.

Câștigurile obținute prin vânzarea proprietăților imobiliare

deținute în Cipru sunt supuse impozitării la cota de 20%.

În ceea ce privește *impozitul pe capital*, în principiu, Cipru nu percepe un astfel de impozit sau alte taxe asemănătoare asupra contribuțiilor de capital la societățile rezidente.

b) tratatele încheiate de Cipru pentru evitarea dublei impuneri

Cipru a dezvoltat o rețea extinsă de tratate pentru evitarea dublei impuneri cu peste 40 de țări. Aceste tratate de evitare a dublei impuneri asigură reținerea unui impozit minim sau nul la sursă în țara care efectuează plățile, pentru dividendele, dobânzile și redevențele plătite de filialele/creditorii străini către societățile din Cipru. În cazul în care în țara care plătește dobânzile și redevențele se rețin impozite la sursă, există multiple opțiuni ca aceste impozite să fie deduse din impozitele datorate în Cipru.

c) alte avantaje pe care le oferă Cipru: lipsa legislației SSC. În Cipru nu există conceptul de "legislație SSC" (societate străină controlată), conform căruia profiturile realizate de filialele străine ale unor societăți rezidente în Cipru din activități "pasive" precum finanțarea, acordarea de licențe etc. sunt incluse în baza de impozitare a societăților din Cipru; taxe competitive pentru constituirea și administrarea societăților; valoare redusă a capitalului social obligatoriu; un sistem legislativ puternic bazat de dreptul civil englez; poziționare geografică strategică.

✓ **Isle of Man**

Isle of Man, națiunea cu cea mai veche structură parlamentară, datând de acum 1000 de ani, se bucură de o economie națională de succes, cu sectoare financiar, bancar și de asigurări bine reglementate.

În insulă sunt înregistrate aproximativ 33.000 de societăți offshore. Pe lângă acestea, mai sunt aproximativ 2.500 de firme, provenind din alte jurisdicții și care sunt prezente sub diferite forme, fiind sunt înregistrate în Registrul Comerțului pentru companii

străine (Foreign Register). În ianuarie 2002, Isle of Man a devenit unul din primele centre financiare din lume care a reglementat agențiile responsabile cu înregistrarea și administrarea companiilor offshore.

Pentru inițierea unei companii offshore în Isle of Man, există o procedură reglementată de Legea companiilor, datând din 1931. Astfel, pentru înregistrare sunt necesare, în primul rând, un Memorandum și Documentele de Asociere. Acestea definesc, printre altele, activitățile companiei și cum va funcționa aceasta. Apoi mai trebuie să existe cel puțin doi directori și o secretară, un birou în Isle of Man și un furnizor de servicii local. Taxele pentru înregistrare însumează 180 de lire sterline, la care se adaugă unele taxe de plătit avocaților sau contabililor care au oferit consultanță.

Identitatea proprietarilor de companii nu este o informație publică, însă identitatea proprietarilor reali trebuie comunicată furnizorilor de servicii și transmisă autorităților, la solicitarea acestora.

Ca răspuns la acuzația adusă jurisdicțiilor offshore că ar favoriza fraudă fiscală, există numeroase studii care au confirmat faptul ca Isle of Man cooperează complet în combaterea fraudei fiscale, că măsurile adoptate împotriva spălării de bani se realizează la cele mai înalte standarde internaționale. Aceste rapoarte vin de la guvernul Regatului Unit al Marii Britanii, Garda Financiară și FMI. Isle of Man a fost inclusă în cea mai bună categorie, din acest punct de vedere, "Group I".

În privința nivelului taxelor, Isle of Man este o zonă cu taxe foarte mici pentru sectorul privat, de fapt majoritatea egale cu zero. În domeniile bancar și asigurări se percepe un mic impozit, dar în alte domenii nu există de loc impozite pentru companii. Există doar impozite plătite de către angajați. Insula colaborează cu instituții globale precum OECD, pentru a stabili noi sisteme de transfer al informațiilor între autoritățile din domeniul fiscal.

Justificarea oficialilor insulei pentru nivelul scăzut de impozitare este următoarea: nu se impozitează profitul, compania îl reinvestește, angajează personal, iar personalul plătește impozit. Aproximativ 20-25% din acest impozit ajunge la buget. Astfel cresc și sumele atrase de stat, iar sectorul privat se dezvoltă.

✓ *Elveția*

Elveția, considerată drept cel mai mare centru offshore din lume, a făcut în permanență obiectul multor dezbateri legate de evaziunea fiscală⁴, datorită poziției sale ferme vizavi de menținerea confidențialității în relația cu clienții săi. În cadrul conferinței din Frankfurt a profesioniștilor în domeniul financiar din septembrie 1999, ministrul de finanțe al Elveției, Kaspar Villiger, a declarat că problema confidențialității client-bancă nici nu se pune în discuție.

Pe parcursul ultimelor negocieri privind combaterea evaziunii fiscale, începute la sfârșitul anilor '80, oficialii elvețieni au refuzat să renunțe la politica lor de confidențialitate, fiind constrânși să accepte în schimb implementarea unui regim de taxe pe economii.

Acest sistem, adoptat în iulie 2005, a fost văzut ca o modalitate de a recupera o parte din banii pierduți de economiile naționale europene ca urmare a operațiilor de tip offshore, deși exista riscul ca aceste investiții, în loc să se diminueze, să se îndrepte către alte centre offshore din afara Europei, cum ar fi Singapore sau Hong Kong.

O analiză din 2005 a firmei de consultanță Boston Consulting Group prevedea ieșirea a cel puțin 1.000 de miliarde de euro (1.300 de miliarde de dolari) din Elveția și Luxemburg, de asemenea important centru de investiții offshore.

Cu toate acestea, la mai bine de un an de la adoptarea acestei decizii, indicele arată ca investitorii din Elveția

⁴ Penescu, D., Clienții rămân fideli băncilor elvețiene, Ziarul financiar, 4 decembrie 2006, pag. 17

au rămas pe loc. Cifrele din spatele operațiunilor bancare de acest tip sunt greu de precizat, dar James Nason, purtătorul de cuvânt al Asociației Bancherilor din Elveția, a înaintat următorul argument: "Dacă (în urma impunerii taxei) investitorii și-ar fi reorientat investițiile către alte țări, băncile elvețiene ar fi ripostat, lucru care nu s-a întâmplat".

Mai mult, capitalul controlat de băncile elvețiene a crescut semnificativ în ultimii ani, chiar și după intrarea în vigoare a taxei, ajungând la 4.400 de miliarde de franci elvețieni (3.500 mld. \$) în 2005, față de 3.500 de miliarde de franci în 2004, conform declarațiilor Băncii Naționale a Elveției și ale Asociației Bancherilor din Elveția. Aceste sume includ și capitalurile provenite de la clienții străini, care au crescut de la 2.000 de miliarde de franci elvețieni în 2004 la 2.600 de miliarde de franci elvețieni în 2005.

Taxa nu a afectat nici poziția de lider a băncii UBS în domeniul managementului averilor la nivel mondial. În plus, o altă bancă elvețiană, Credit Suisse, ocupă locul patru în acest clasament, conform unui sondaj efectuat de firma de consultanță Scorpio Partnership din Londra.

Capitalurile administrate de UBS au crescut în 2005 la 1.310 miliarde de dolari, în comparație cu 2004, când însumau 1.210 miliarde de dolari.

Reglementările UE vizau împiedicarea rezidenților europeni de a evita taxele prin investiții în paradise fiscale ca Monaco, Elveția sau în insulele britanice Jersey și Guernsey. În urma acordului, Elveția și celelalte țări vizate trebuie să aplice taxa sub forma unei rate fixe la dobânzile câștigate de investitorii rezidenți. Cuantumul acestei taxe, care în prezent este de 15%, este declarat în sumă globală țărilor UE din care provin investitorii, fără a releva identitatea acestora. Rata dobânzii va crește la 20% în 2008 și va ajunge la 35% în 2011.

Taxa este direcționată către un segment restrâns de investitori, și

anume către investitorii individuali care obțin câștiguri din depunerile bancare și din obligațiuni. Veniturile din dividende nu sunt supuse taxei, ceea ce înseamnă că cetățenii europeni care doresc să evite plata acestei taxe o pot face prin investiții offshore în acțiuni. Aceste particularități au atras critici privind selectivitatea taxei. Unele bănci s-au plâns de restricțiile impuse de noua taxă, considerând că o măsură pentru prevenirea evaziunii fiscale nu este absolut necesară, întrucât aceasta nu reprezintă o problemă a mediului elvețian de afaceri.

În ciuda creșterii îngrijorătoare referitoare la efectele negative ale taxei asupra activității băncilor, investitorii nu s-au îndreptat spre alte țări. Cauzele ar putea fi încrederea clienților în experiența bancherilor elvețieni sau faptul că aceștia și-au adaptat portofoliile astfel încât să evite taxele, însă motivul principal îl reprezintă încrederea clienților în politica de confidențialitate a băncilor elvețiene în ciuda presiunii exercitate de U.E. "Atractivitatea Elveției pentru investitorii bancari din exterior constă în stabilitatea, siguranța și know-how-ul dobândite de-a lungul generațiilor precum și în asigurarea confidențialității clienților", a observat Nason.

4. Instrumente de realizare a evaziunii fiscale internaționale

Societățile fictive

Societățile fictive sunt considerate instrumente de realizare a fraudei fiscale sau, altfel spus, de eludare sau diminuare a obligațiilor fiscale. Aceste societăți se utilizează atât pe plan național, cât și pe plan internațional.

Primul pas în realizarea unei societăți fictive⁵ constă în crearea în condiții de legalitate a unei societăți cu aparență de soliditate și profesionalism. Pentru a se evita verificarea prealabilă

⁵ Șaguna, D.D., Evaziunea fiscală, Editura Oscar Print, București, 1995, pag. 77

prea amănunțită, sediul central se stabilește, în multe cazuri, în paradisuri fiscale, unde regimul juridic mai puțin restrictiv oferă condiții prielnice.

Totodată, se înființează filiale și reprezentanțe în centre internaționale renumite și se deschid conturi la mai multe bănci importante. Deoarece resursele financiare ale unei astfel de societăți sunt, de obicei, limitate, disponibilitățile la aceste bănci sunt modeste. De asemenea, se poartă corespondențe de afaceri fără o finalitate precisă cu firme cunoscute din întreaga lume, pentru a fi creată impresia unei stabilități deosebite, și se acordă o atenție deosebită reclamei, prin publicații de largă răspândire, se tipăresc pliante, formulare, diverse documente cu titlatura societății. Se încearcă, de multe ori, chiar atragerea de personalități cu reputație din cercurile de afaceri sau din lumea politică, pentru a da garanții suplimentare unei afaceri al cărui substrat fraudulos este ignorat de cei astfel implicați.

Terenul fiind astfel pregătit, modalitățile de înșelare sunt diverse. Pentru a-și înșela partenerii de afaceri, societățile fictive folosesc metode extrem de rafinate, care îmbracă manevre disimulatoare și abilități operaționale.

Uneori, o astfel de societate încheie contracte de import și insistă, pe temeiul bonității sale, atestate cu documente contrafăcute, ca plata să fie efectuată pe credit sau prin incasso, care nu oferă partenerului străin nici o garanție de plată. Pentru a câștiga încrederea întreprinderilor exportatoare, la început se preiau cantități restrânse de marfă, pentru care decontările se fac integral și prompt. Apoi se solicită partide mari de mărfuri, care sunt plasate imediat pe piață, fără însă a mai fi onorate la termen obligațiile de plată.

Pe de altă parte, acționând ca exportator, o societate fictivă reușește să încheie contracte de valori însemnate, cu plata prin acreditiv. În numeroase cazuri, reprezentanții unei asemenea false firme exportatoare au

prezentat, la banca însărcinată cu executarea acreditivului, seturi de documente care atestau încărcarea mărfii, fiind încasate sume importante pentru expediții inexistente, continuându-se operațiunea chiar și după apariția reclamațiilor din partea importatorilor, pe care le temporizau pretinzând că s-au produs erori în timpul transportului. Uneori, operațiile și încasările frauduloase continuă până când partenerul extern sesizează existența unor neregularități și începe un litigiu, care poate dura fără a stingheri alte afaceri frauduloase în plină desfășurare, inițiate de societatea fictivă în cauză.

Alte societăți acționează ca intermediari în contracte de transport și, profitând de neatenția sau insuficienta pregătire juridică a celor care încarcă marfa, introduc anumite clauze și reușesc să încaseze contravaloarea serviciilor fără a mai rambursa suma convenită prestatorului efectiv.

Sub aspect fiscal, utilizarea societăților fictive determină diminuarea veniturilor sau profiturilor, ca urmare a impozitului reținut la sursă sau în timpul transferului.

Societățile fictive au un *dublu scop*:

- să stabilească în țările de refugiu profiturile realizate cu ocazia anumitor operațiuni;
- să facă mai dificil controlul fiscal al contabilității diverselor întreprinderi de grup.

Societățile offshore

Instrumentul principal utilizat în desfășurarea afacerilor în cadrul paradisului fiscal îl constituie societatea offshore. În limbajul englez comun, "*offshore*" înseamnă "dincolo de țarm". În limbajul economic de specialitate, termenul desemnează activități economice și firme care își desfășoară activitatea în afara granițelor naționale ale statului în care sunt rezidente.

O companie offshore este o societate înregistrată într-o țară sau într-un teritoriu dependent al unei țări cu

legislație autonomă, dar care nu desfășoară activități economice pe teritoriul respectiv.

O astfel de companie nu obține profit în țara unde a fost înregistrată, ci în afara granițelor aceluși stat. Statele catalogate drept paradisuri fiscale oferă companiilor offshore un statut fiscal generos în raport cu firmele care lucrează în interior. Acest statut se caracterizează printr-o impozitare redusă sau inexistentă.

Societatea sau compania offshore este un instrument financiar utilizat pentru planificarea și evitarea impozitelor, pentru creșterea profitabilității afacerii, pentru participarea (ca acționar sau asociat) la managementul afacerii, cu deplină libertate a mișcării resurselor financiare și în deplin anonim al proprietarului.

Domeniile principale în care acționează societățile offshore sunt: serviciile bancare, asigurările, comerțul (export-import), managementul, coordonarea de investiții, construcțiile-montaj, recrutarea de personal, serviciile de trezorerie.

Avantajele legate de companiile offshore înregistrate în paradisuri fiscale pot fi împărțite în două categorii distincte:

- avantaje/beneficii fiscale directe;
- beneficii suplimentare, independente de statutul fiscal favorabil.

Avantajele fiscale se referă la faptul că profitul acumulat de aceste companii offshore se impozitează în statul de rezidență, iar aceste state fie nu aplică nici un impozit pe profitul obținut, fie acest impozit este foarte mic (maxim 5%).

Procesul de impozitare în străinătate are la bază următoarele principii:

- în țările în care compania obține doar venituri din străinătate, aceste venituri sunt scutite complet de la plata impozitului. În acest caz, compania este obligată să plătească o taxă anuală fixă, independentă de cifra de afaceri și de profitul societății. Astfel de teritorii

sunt: Insulele Britanice Virgine, Belize, etc.;

- impozitul nu depinde de cifra de afaceri, ci de capitalul înregistrat al societăților. Astfel, în Liechtenstein, fundațiile sunt obligate să plătească anual statului 0,1% din capitalul social;

- sunt scutite de impozit numai veniturile obținute în străinătate. De exemplu, în țări ca Panama, Hong-Kong. Totuși, companiile pot desfășura și activități comerciale interne, dar în acest caz trebuie să declare separat veniturile interne în raportul anual;

- impozitarea se face pe baza unor rate liniare. Un exemplu în acest sens este Cipru, unde companiile offshore plătesc un impozit de 4,25% din profit (până la finele anului 2005). În aceste locații, contabilitatea și pregătirea rapoartelor anuale sunt obligatorii.

Beneficiile suplimentare se referă la:

- beneficii legate de controlul schimbului valutar: în general, companiile offshore își derulează tranzacțiile financiare în orice monedă de schimb valutar și își pot păstra rezervele financiare în orice monedă, fără o permisiune specială. Astfel, este posibilă reducerea considerabilă a pierderilor de pe urma cursului de schimb valutar;

- lipsa obligativității ținerii evidențelor contabile: într-un număr mare de paradisuri fiscale, companiile offshore nu sunt obligate să întocmească registre contabile. Acest fapt conduce la economii substanțiale, deoarece companiile obișnuite de mărime similară (non-offshore) cheltuiesc anual sute sau chiar mii de dolari pe taxele de contabilitate (convertite în dolari);

- considerații legate de prestigiu: se poate întâmpla ca, în anumite situații de afaceri, o companie străină să poată oferi termeni și condiții mai avantajoase. Participarea unui „investitor străin” într-o întreprindere obișnuită creează uneori o încredere considerabil mai mare în partenerul de afaceri potențial sau poate asigura, în

unele cazuri, chiar scutirea de taxe vamale.

Dacă, până nu demult, de binefacerele fiscale offshore se bucura numai o mică elită bine dotată financiar, o dată cu dezvoltarea mijloacelor de comunicare, formarea de companii offshore a devenit o treabă simplă și (relativ) ieftină. Însă, alegerea numelui, alcătuirea documentației, începerea și derularea activității, supravegherea acesteia, etc. sunt aspecte⁶ ce necesită implicarea unor persoane cu experiență, atât din țara de rezidență, cât și din zona offshore.

Astfel, în ceea ce privește numele companiei, există restricții de utilizare a anumitor cuvinte precum: Crown, Royal, International, European, National. Pe de altă parte, multe paradisuri fiscale impun cerințe legate de nivelul capitalul social al companiei, precum și de modul în care poate fi virat. Totodată, există câteva zone offshore unde nu există nici un fel de restricții cu privire la directori sau acționari. Printre acestea se numără Bahamas, Insulele Britanice Virgine și Belize. Companiile pot fi înființate aici cu participarea unui singur director și a unui singur acționar. Alte zone offshore impun anumite restricții privind directorii, respectiv acționarii societății: restricții cantitative - numărul minim de directori și acționari este definit; sau restricții privind naționalitatea - aceasta este o măsură care se aplică în mod expres directorilor și are ca scop principal crearea de locuri de muncă pentru cetățenii unei anumite țări.

Pentru înmatricularea unei companii, nu este necesară prezența fizică în jurisdicția offshore vizată, documentele necesare putând fi completate și returnate firmelor de consultanță și înmatriculare prin fax sau poștă. Documente cel mai frecvent utilizate pentru înmatricularea companiilor în jurisdicțiile offshore tradiționale (Bahamas, Insulele Britanice Virgine, Delaware, Panama, etc.) sunt:

Certificatul de înmatriculare - acest act este emis de Biroul de Înmatriculare și certifică faptul că societatea a fost introdusă (sub numele dat) în Registrul Companiilor, în ziua dată. O așa-numită "Apostille" este atașată, de obicei, Certificatului de înmatriculare; Actul constitutiv/Statutul; Actul de numire a primului director; Proces-verbal al primei întâlniri; Proces-verbal privind emiterea de acțiuni; Sigiliul societății.

Legat de detaliile introduse în Registrul Companiilor, există paradisuri fiscale care asigură anonimat total - detaliile privind directorii sau proprietarii nu sunt disponibile publicului, deoarece aceste detalii nu trebuie raportate autorităților din acele țări, dar și zone unde există o publicitate largă - un mare număr de detalii privind compania sunt accesibile în Registrul Companiilor. De exemplu, în Cipru, sunt disponibile detaliile privind proprietarii și directorii (nume, naționalitate, număr de pașaport, data nașterii, domiciliul permanent, etc.).

Deși există o scutire de impozite, întreținerea unei companii offshore ca organizație implică anumite costuri, chiar dacă este vorba doar de o întreținere formală și fictivă, și aceste costuri trebuie avute în vedere înainte de înmatriculare. Cheltuielile care apar în mod obișnuit sunt: taxe sau impozite guvernamentale anuale: acestea sunt fie o sumă anuală fixă, fie un impozit linear în funcție de metoda de impozitare; taxe plătibile pentru agentul și sediul înregistrat; remunerații plătibile directorilor și proprietarilor nominali; cheltuieli de retransmitere a corespondenței; costuri de administrare pentru furnizarea spațiului pentru sediu, utilizarea telefonului și faxului; taxe plătibile pentru emiterea diferitelor documente.

Teoria economică distinge mai multe tipuri de societăți offshore situate în paradisurile fiscale, astfel:

- *societățile comerciale offshore* – acestea sunt folosite pentru a reduce profiturile societăților-mamă situate în zone cu fiscalitate ridicată;

⁶www.laveco.ro

• *companii offshore de investiții* – în unele teritorii caracterizate drept paradisuri fiscale, autoritățile pot oferi facilități fiscale întreprinzătorilor care investesc în domenii particulare. Scopul acordării acestor facilități este: dezvoltarea unor zone, atragerea de capitaluri și de tehnologii, reechilibrarea balanței comerciale, fixarea forței de muncă susceptibilă de emigrare;

• *companii offshore de credit* – calitatea de proprietar al unei companii offshore de credit conferă posibilitatea de a susține o politică de credit avantajoasă, minimizând taxele pentru creditele acordate și fondurile împrumutate, și de a îmbunătăți serviciile financiare și de credit oferite clienților;

• *holding-ul offshore* – este utilizat pentru finanțarea activității filialelor sale, aflate sub diverse jurisdicții, oferindu-le posibilitatea unei reduceri a impozitelor aferente dobânzii pentru creditele acordate de compania mamă. În acest caz, holding-ul se constituie într-o zonă offshore, unde nu va plăti alte impozite. Profitul realizat prin această metodă poate fi folosit pentru finanțarea altor activități efectuate de holding sau pentru reinvestirea acestuia în alte scopuri;

• *băncile offshore* – băncile captive sunt bănci care lucrează sub acoperirea altor bănci. După modelul societăților captive de asigurare, un grup important își poate înființa o bancă

proprie, localizată într-un paradis fiscal, și care să funcționeze într-un regim offshore. Banca poate avea ca activitate principală “gestiunea centrală a trezoreriei ansamblului grupului”;

• *companii captive străine de asigurări* – companiile captive de asigurări sunt definite drept companii deținute sau controlate de o altă întreprindere, al cărei obiect este, în primul rând, acoperirea necesarului de asigurări și, în al doilea rând, efectuarea de operațiuni de piață. Alți autori le consideră companii de asigurare sau reasigurare deținute sau controlate de o societate cu o altă activitate decât cea de asigurare, create pentru a asigura sau reasigura riscurile societății-mamă sau ale filialelor acesteia.

Prin urmare, deși situate la granița dintre legal și ilegal, paradisurile fiscale oferă o gamă largă de servicii și oportunități de afaceri internaționale, iar utilizările lor licite (planificarea fiscală internațională, încorporarea fondurilor de investiții, a societăților holding, a companiilor de asigurări “captive”, etc.) conferă numeroase avantaje fiscale în primul rând companiilor multinaționale, prin amânarea taxării anumitor profituri obținute în afara granițelor.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Buzău, C.,	<i>Societățile off shore</i> , RDC nr.11/1999
Cooper, D.J., Varadi, L., Gyorgy, K.	<i>Paradisuri fiscale și firme neimpozabile</i> , Editura Nevali, 1998
Corduneanu, C.,	<i>Sistemul fiscal în știința finanțelor</i> , Editura Codecs, București, 1998
Dauphin, C.,	<i>Ghid cu adevărat practic al paradisurilor fiscale</i> , Editura Tribuna Grupului de Editori, București, 1998
Fota, C.,	<i>Economie internațională</i> , Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2004

Penescu, D.,	<i>Clienții rămân fideli băncilor elvețiene</i> , Ziarul financiar, 4 decembrie 2006
Popa, Ș., Cucu, A.,	<i>Economia subterană și spălarea banilor</i> , Editura Expert, București, 2000
Șaguna, D.D. , ***	<i>Evaziunea fiscală</i> , Editura Oscar Print, București, 1995 www.offshore.ro
***	www.offshoresimple.com
***	www.worldwide-tax.com